

FEROREZONANCE

- Jev, který vzniká při přesycení jádra induktoru v RLC obvodu s nelineární indukčností (induktor s feromagnetickým jádrem).
- Popis nelineárními diferenciálními rovnicemi – obtížné nebo nemožné analytické řešení → vhodné řešit metodami numerického modelování.

Hlavní rozdíly mezi ferorezonancí a rezonancí:

- průběhy napětí a proudu při ferorezonanci nemají sinusový průběh, ačkoliv je ferorez. obvod napájen sinusovým zdrojem napětí
- pro jednu konfiguraci ferorez. obvodu existuje více pracovních stavů obvodu (více řešení)

Ferorezonance může být:

- sériová nebo paralelní (podle řazení prvků L a C)
- jednofázová nebo vícefázová (např. při magneticky vázaných nelineárních indukčnostech)

Typické projevy ferorezonance:

- přechodná nebo trvalá přepětí a nadproudy
- silná deformace sinusových průběhů napětí a proudů
- zahřívání transformátorů ve stavu bez připojené zátěže
- netypický hluk transformátoru
- poškození elektrických zařízení (vlivem tepelného nebo elektrického namáhání)

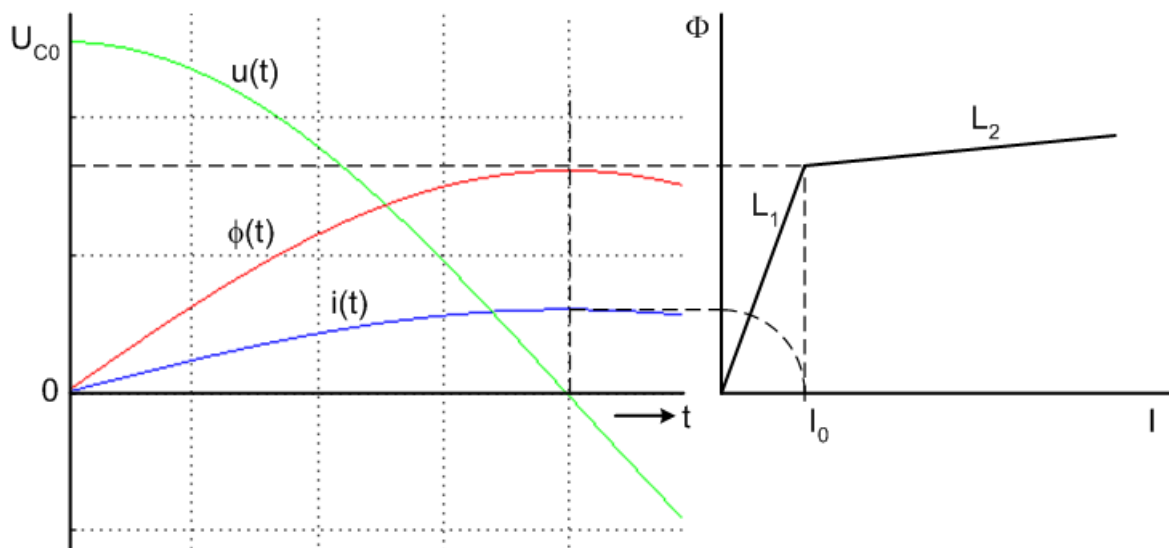
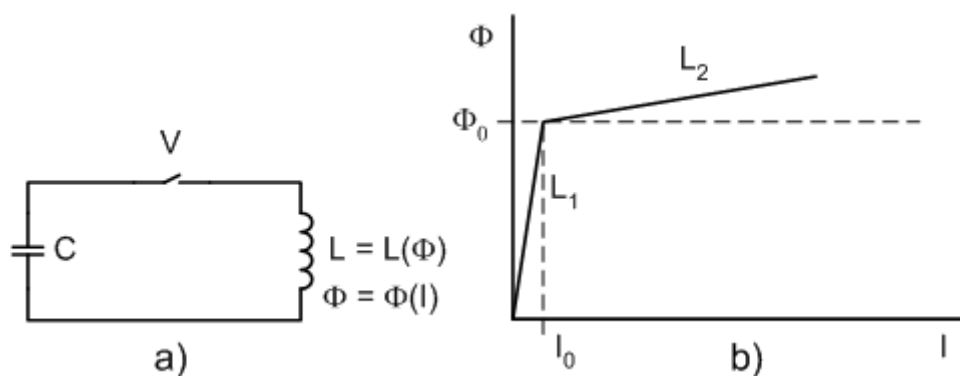
Podmínky vzniku ferorezonance:

Obvod musí mít:

- zdroj střídavého napětí (obvykle sinusový průběh)
- nelineární indukčnost (feromagnetické, přesytitelné jádro)
- kapacitu (kondenzátor, kapacita kabelu, vedení,...)
- nízké ztráty

Analýza sériového RLC obvodu s nelineární indukčností

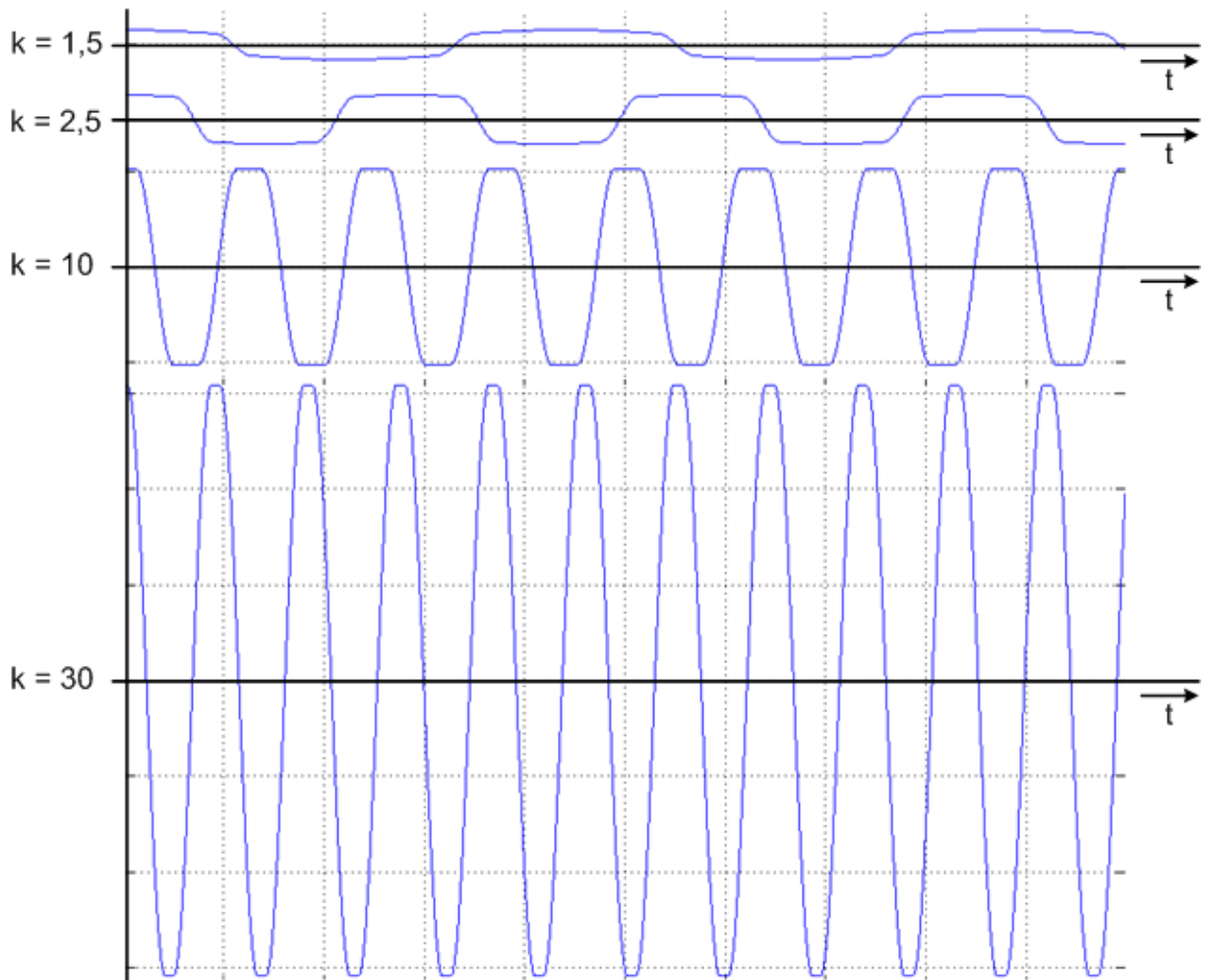
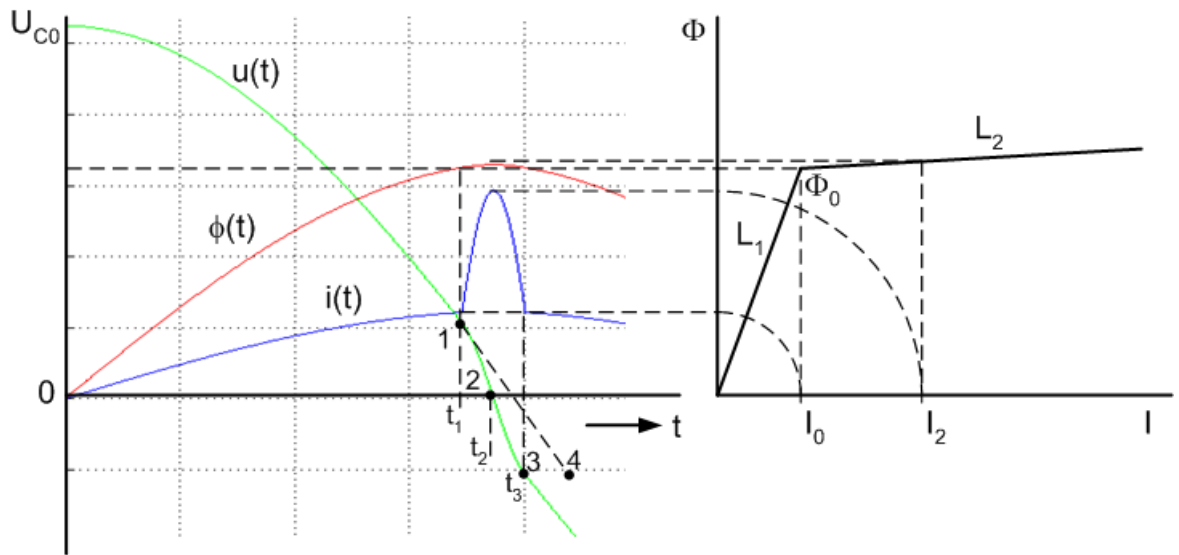
Vlastní kmity obvodu bez ztrát (bez rezistance):

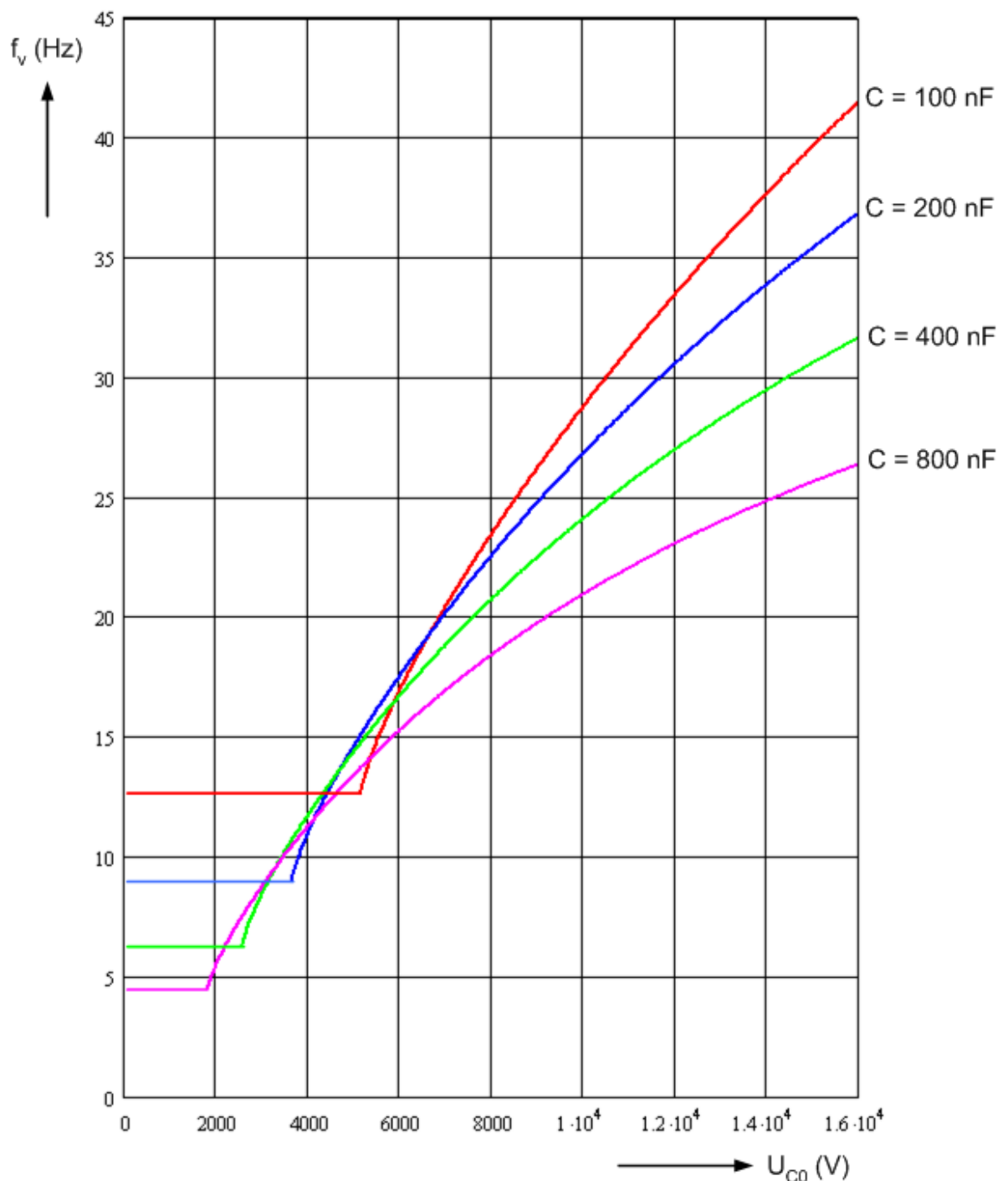
činitel překročení – k :

$$U_{C0} = k \cdot U_{C0K}$$

(při $U_{C0} > U_{C0K}$ dochází k přesycování magn.obvodu)

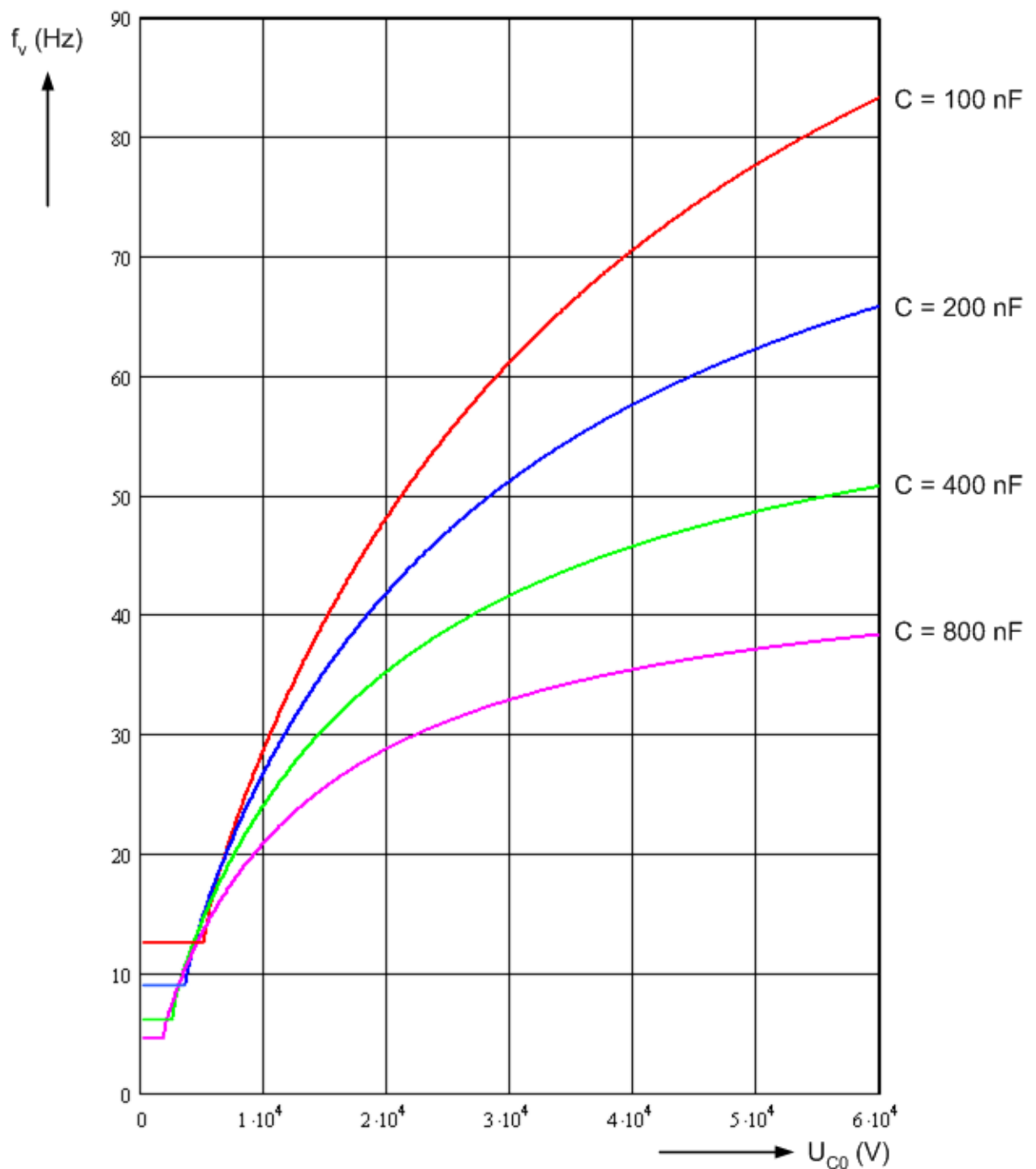

Závislost frekvence vlastních kmitů
na počátečním napětí U_{C0} a
kapacitě C :
(případ pro obvod s PTN 6 kV)

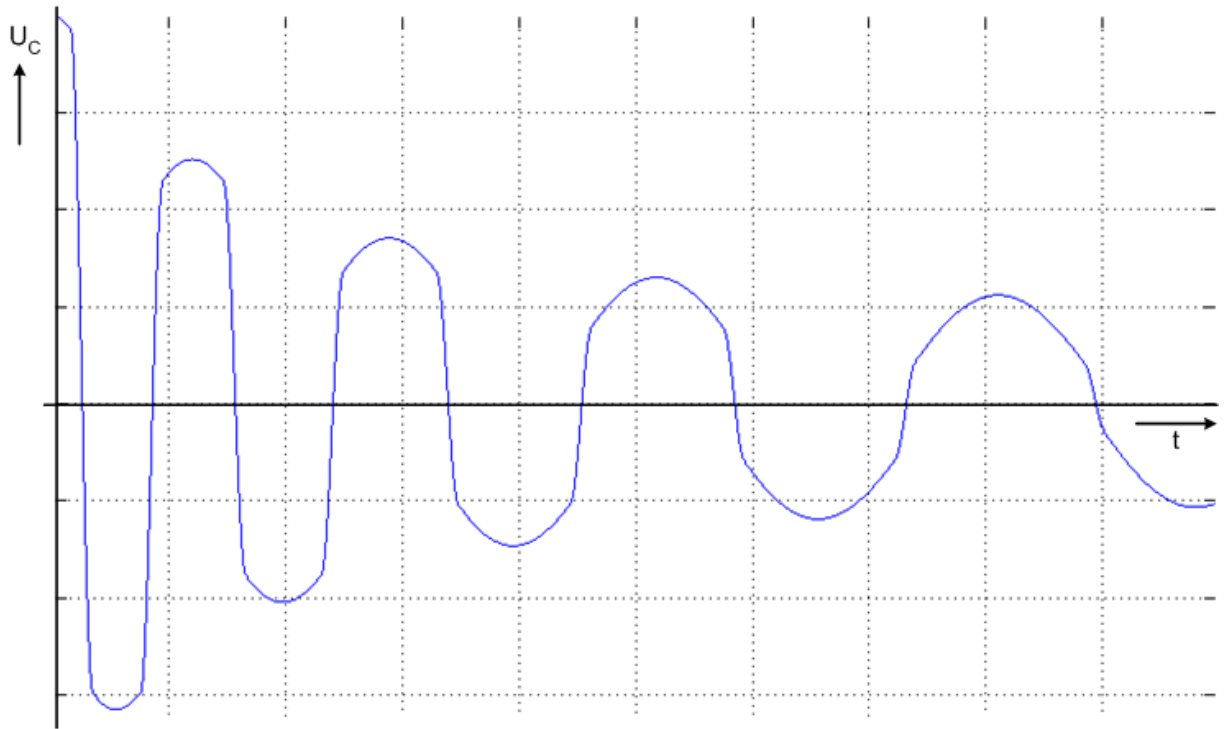

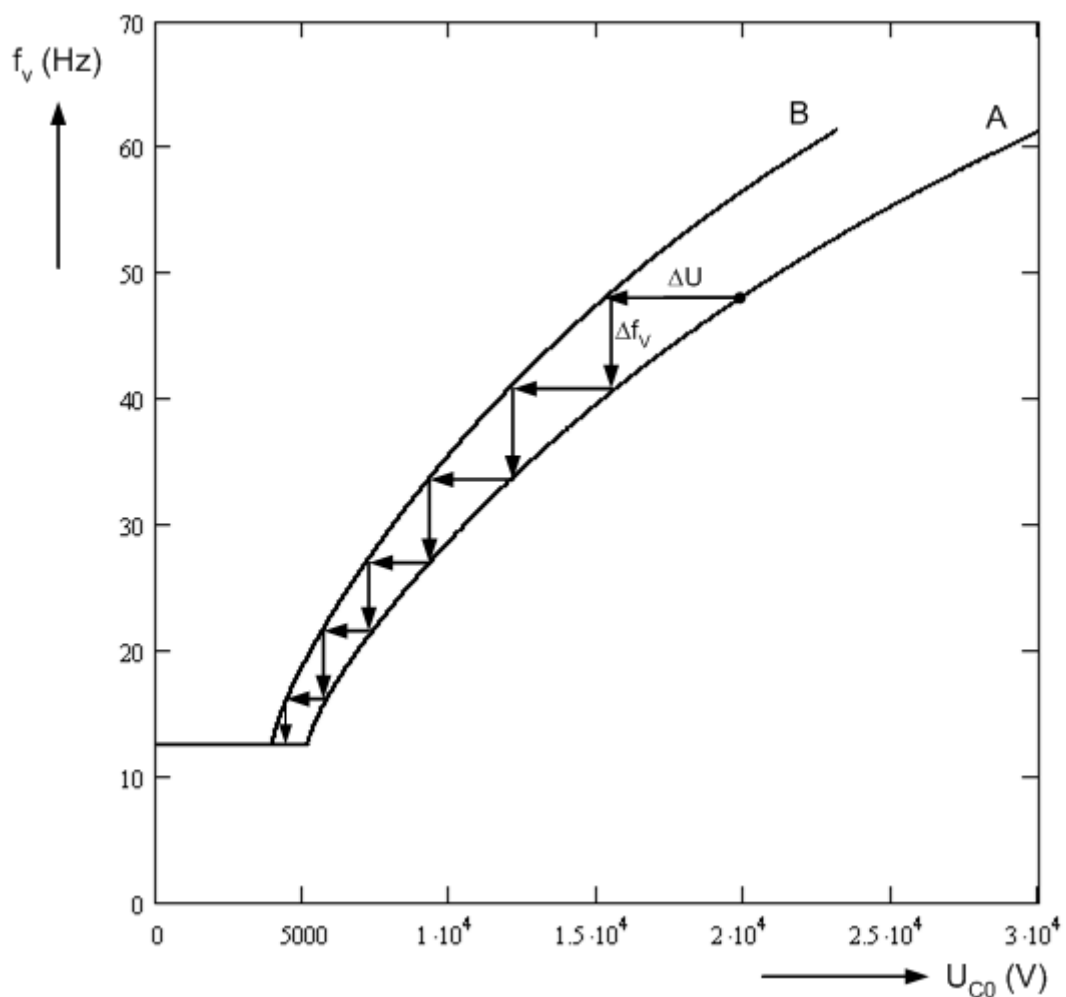
Závislost frekvence vlastních kmitů
na počátečním napětí U_{C0} a
kapacitě C :
(případ pro obvod s PTN 6 kV)

Ferorezonanční obvod se ztrátami (se zařazeným rezistorem):

Závislost frekvence vlastních kmitů
na počátečním napětí U_{C0} a
kapacitě $C = 100 \text{ nF}$:
(případ pro obvod s PTN 6 kV)

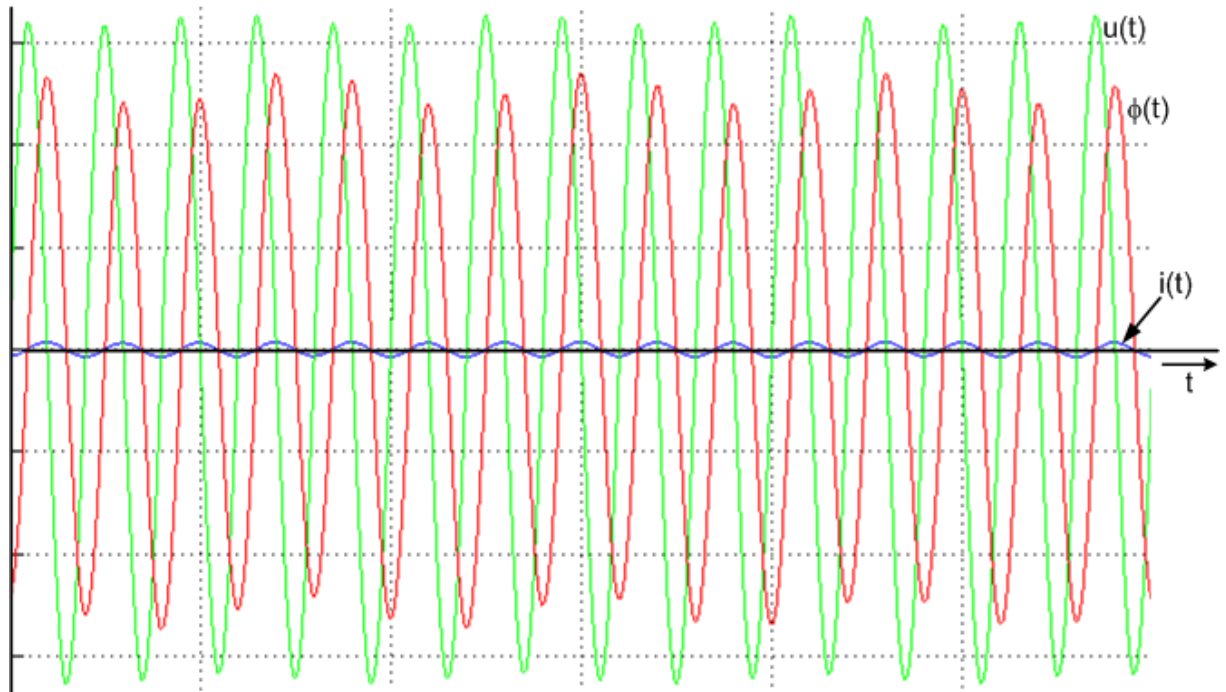
ΔU ... změna amplitudy napětí při
komutaci napětí na PTN

Δf_v ... změna frekvence vlastních
kmitů obvodu při komutaci

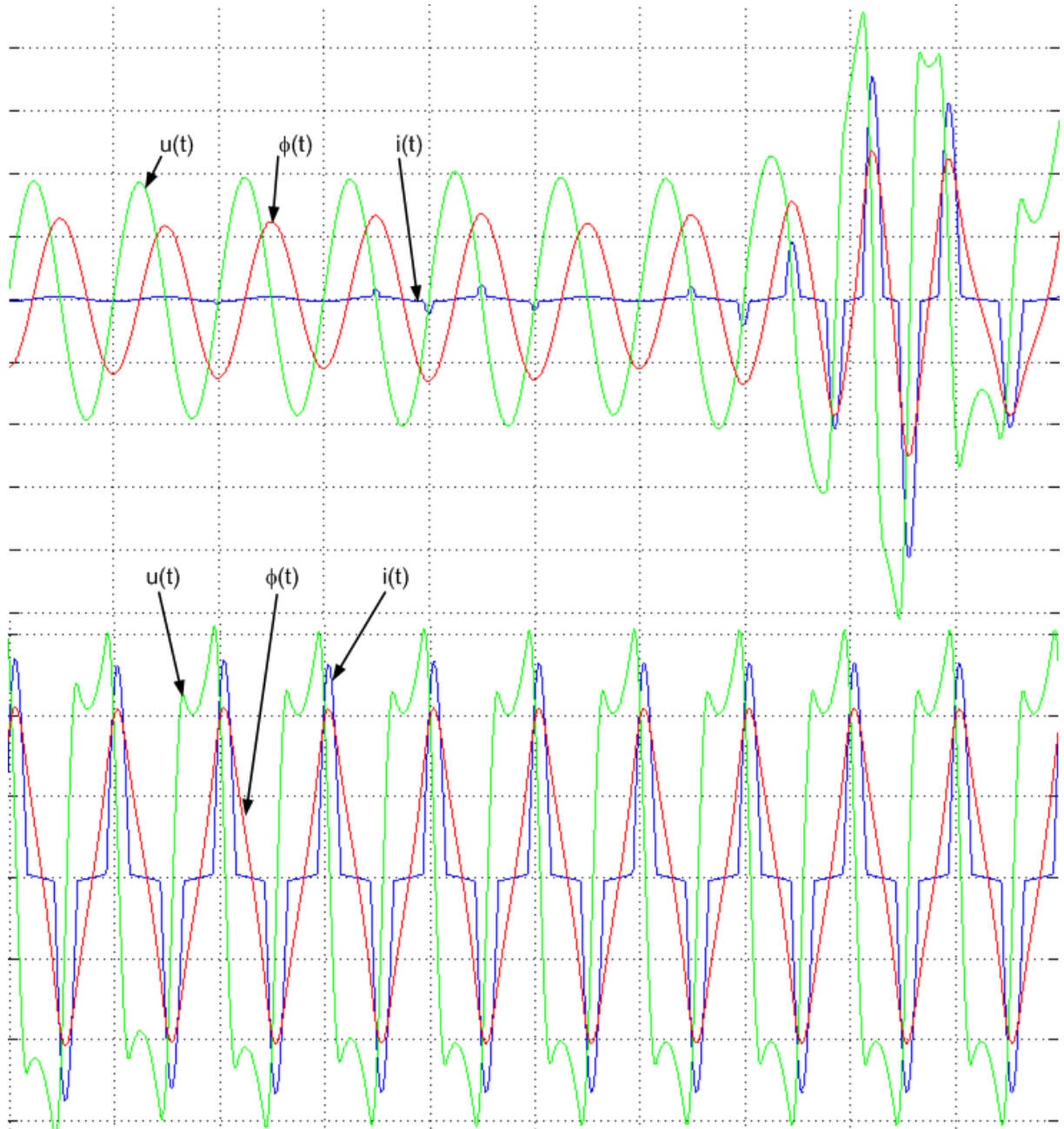
Vnucené kmity – napájení obvodu zdrojem střídavého napětí

- Skládání vlastních kmitů obvodu s napětím napájecího zdroje

Složené kmity – bez vzniku jevu ferorezonance:

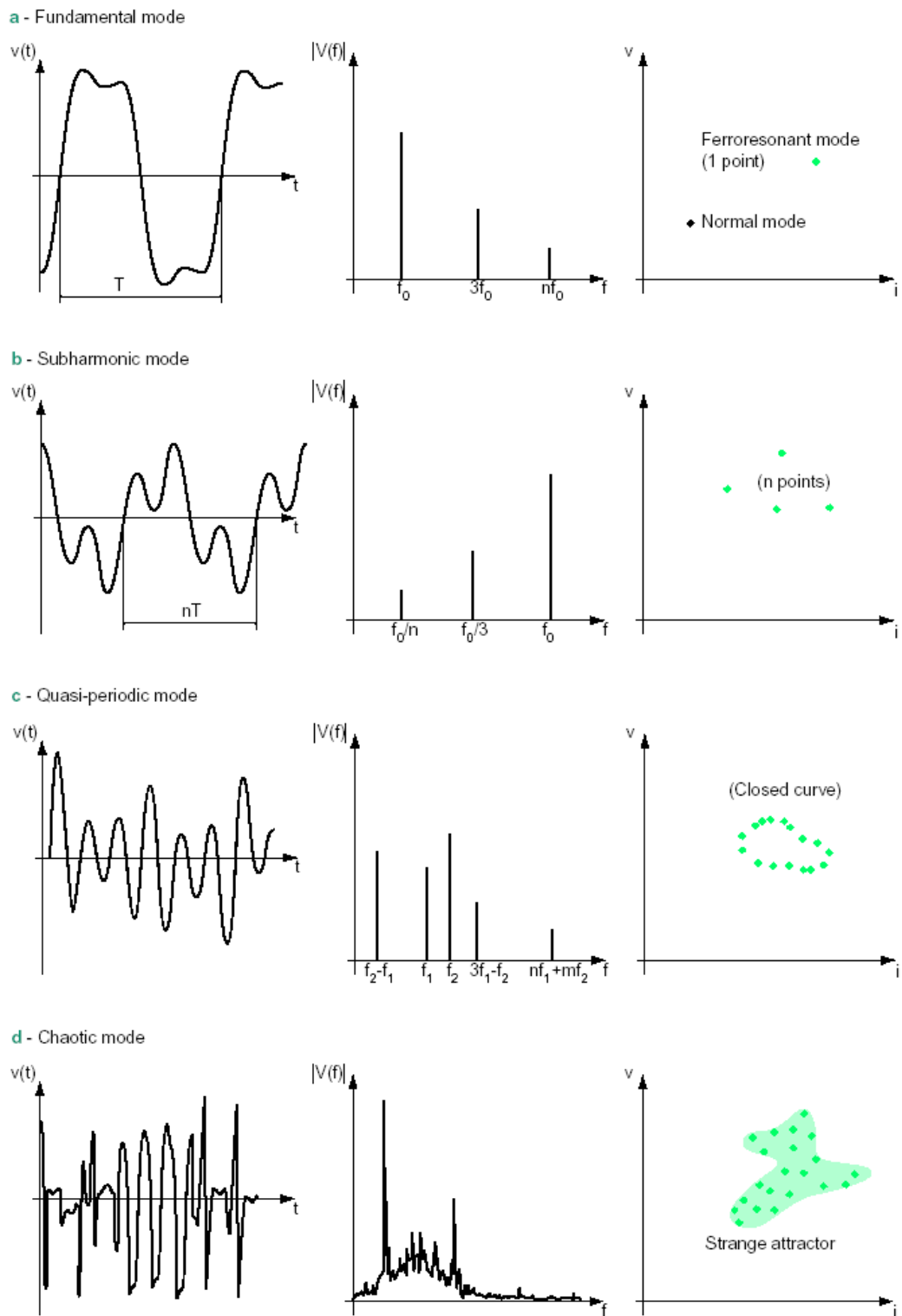

Složené kmity – přechod do ferorezonance:

Typy ferorezonance:

- základní (fundamental)
(základní + vyšší harmonické)
- subharmonická
($1/n$ násobky základ.periody)
- kvazi-periodická
(frekvence: $n \cdot f_1 + m \cdot f_2$)
- chaotická

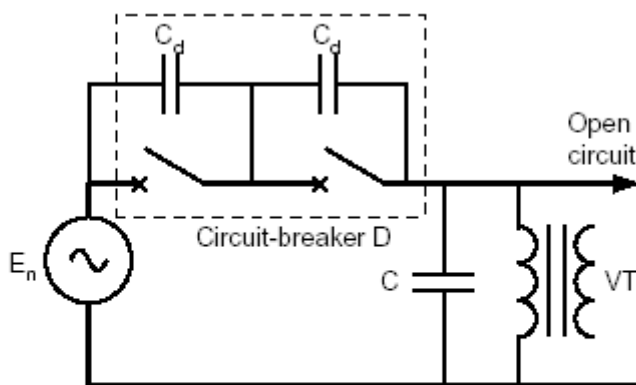
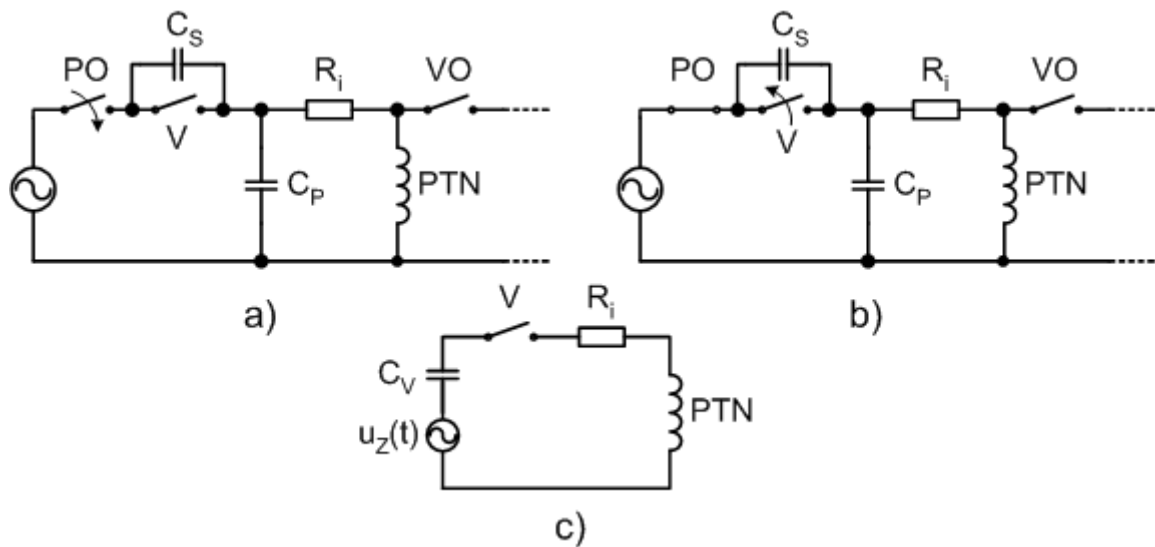

Fig. 4: illustration of ferroresonance characteristics.

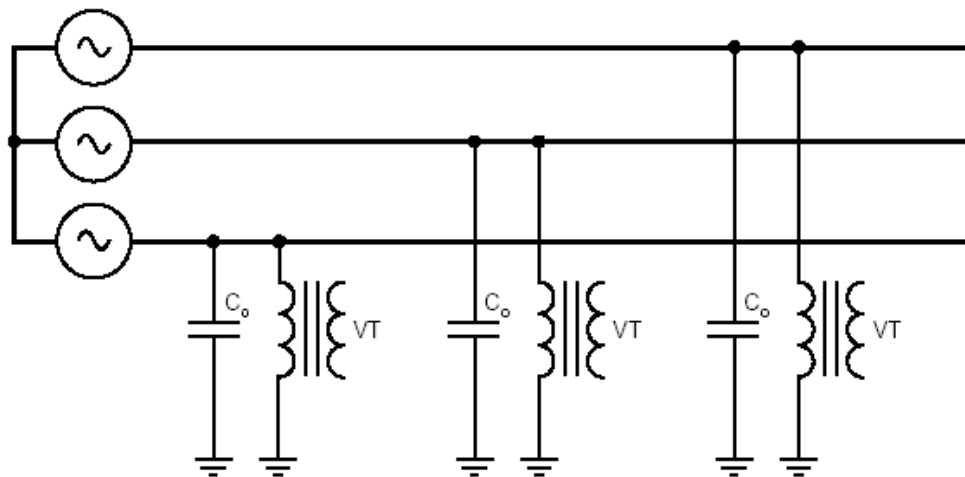
Typické případy ferorezonančního obvodu:

Ferorezonance PTN a kapacity vypínače v poli rozvodny:

Fig. 5: : ferroresonance of a voltage transformer connected in series with an open circuit-breaker.

Ferorezonanční obvody PTN (VT) a kapacit vůči zemi (C_0) v systému s izolovaným uzlem:

C_0 : system zero-sequence capacitance

Fig. 6: ferroresonance of a VT between phase and earth in an isolated neutral system.

Transformátor náhodně napájený z jedné nebo dvou fází: (vyznačeny cesty ferorez.obvodu)

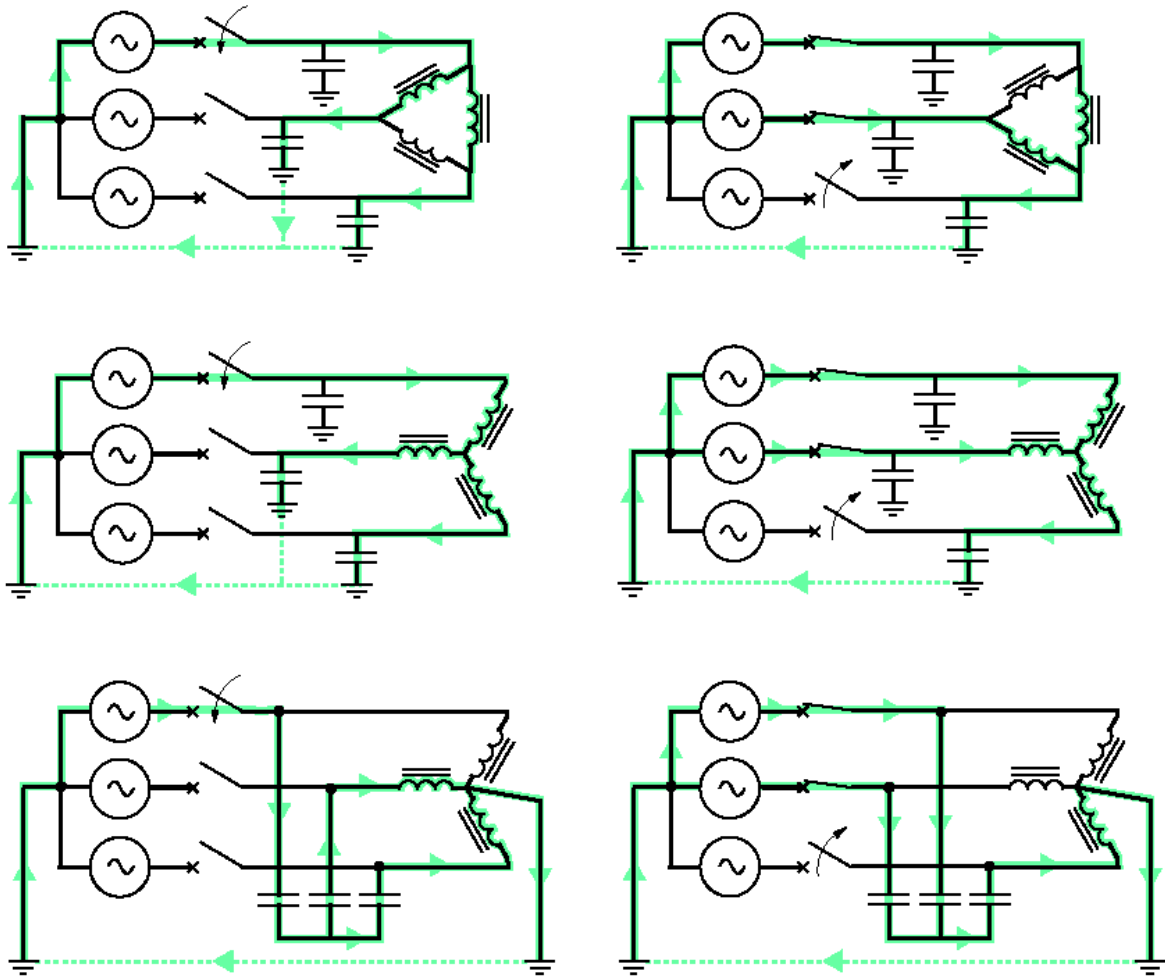

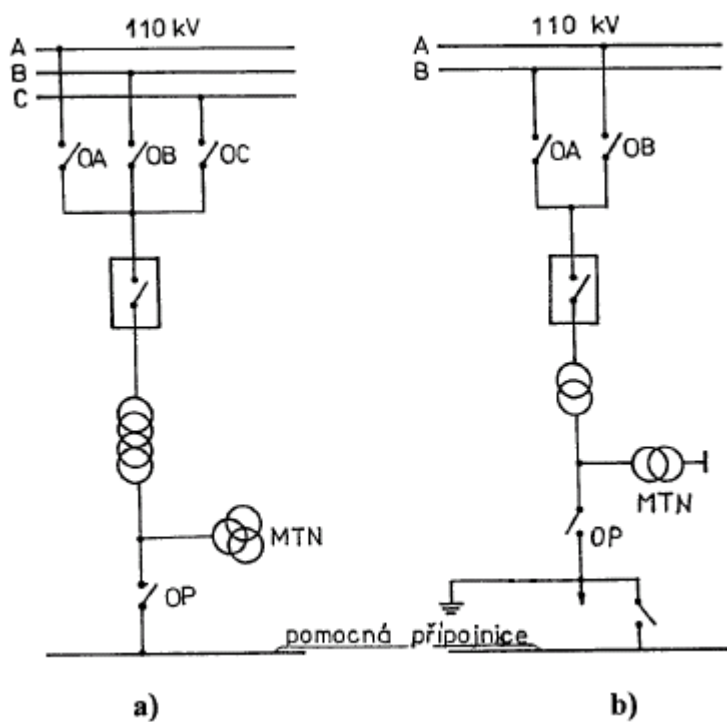
Fig. 7: examples of unbalanced systems at risk from ferroresonance.

Příklady výskytu ferorezonance

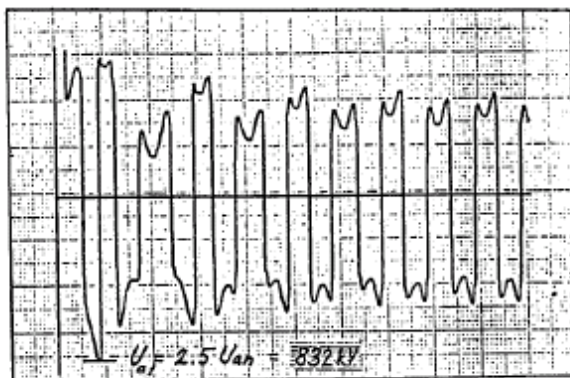
Ferorezonance vvn:

Rozvodny Spišská Nová Ves a Týnec nad Labem

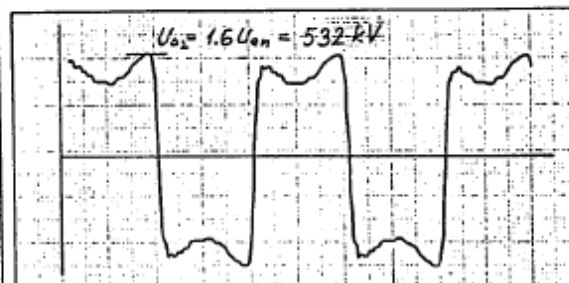
(vývodová pole rozvoden 110 kV)

Rozvodna Nošovice (vývodová pole rozvoden 400 kV)

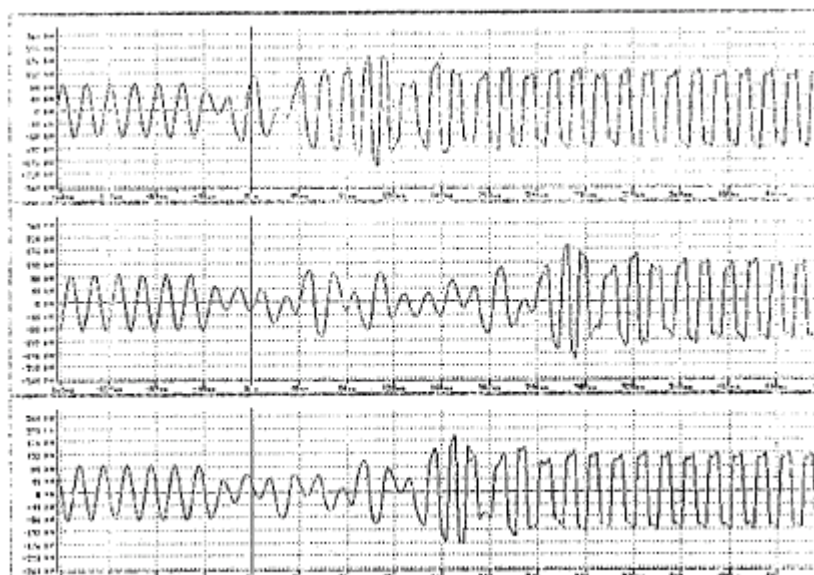

a)

b)

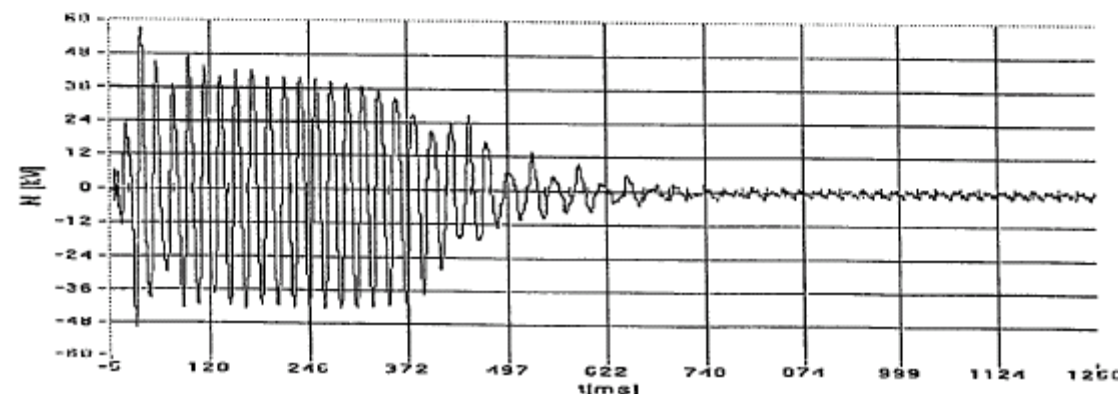
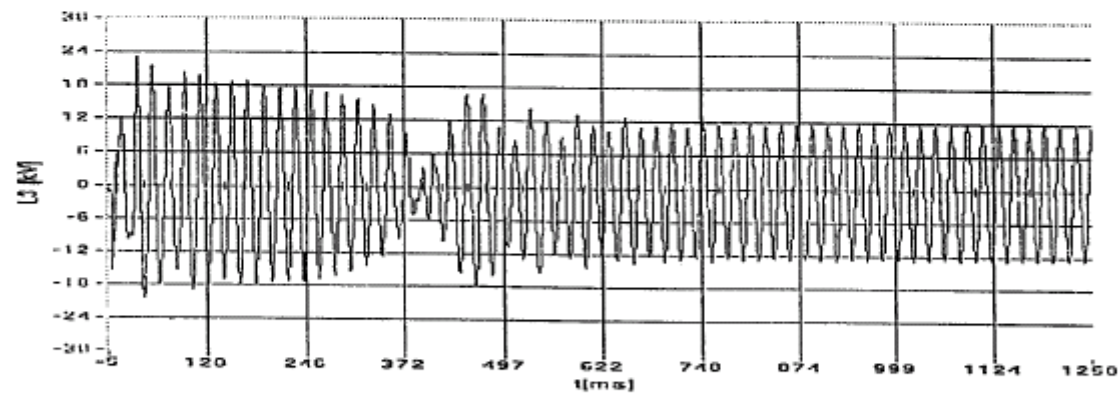
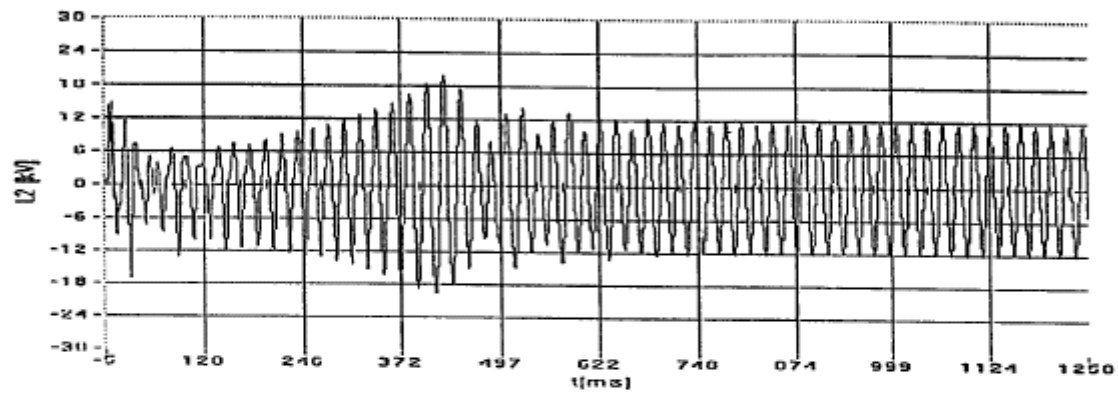
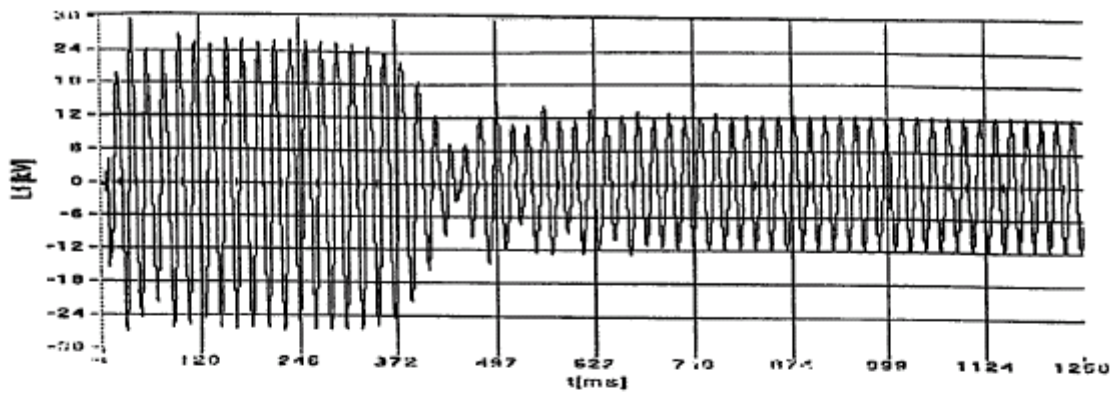
Rozvodna Bezděčín (vývodová pole rozvoden 110 kV)

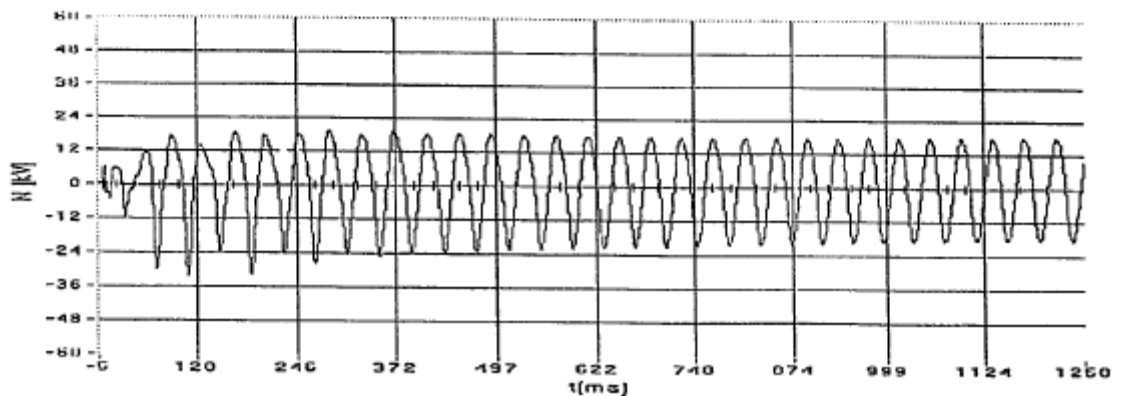
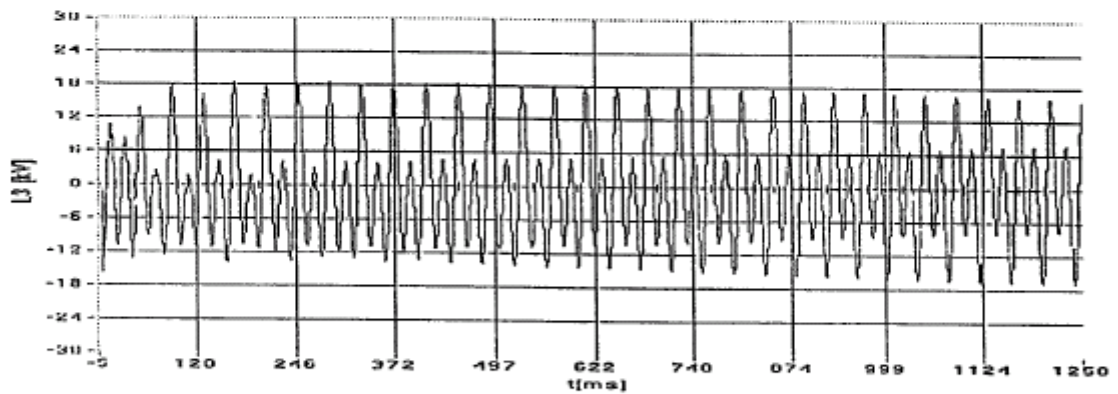
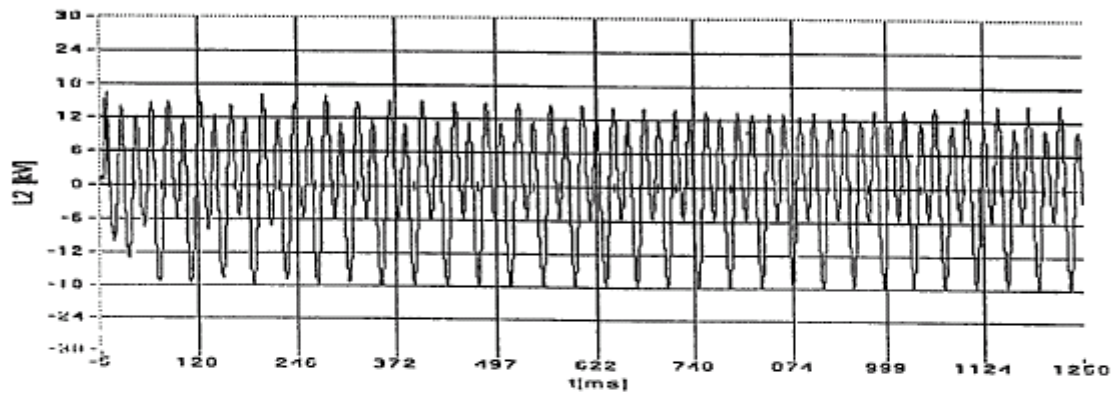
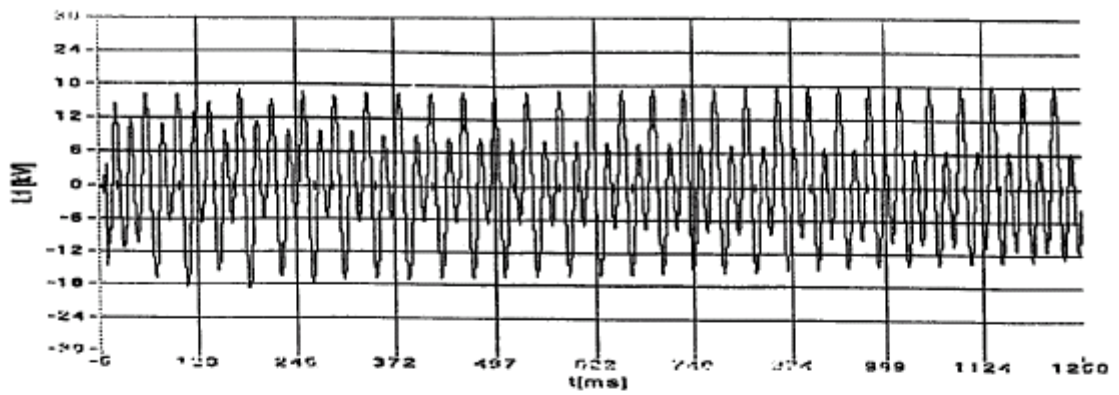
Ferorezonance vn:

Ferorezonance v obvodech
nezatíženého vinutí nižšího napětí ve
vodní elektrárně Orlík
(trafo D-vinutí 15 kV s připojeným
PTN spojeným do Y-uzemněné)

Přechodná ferorezonance (Orlík):

Ustálená ferorezonance (Orlík):

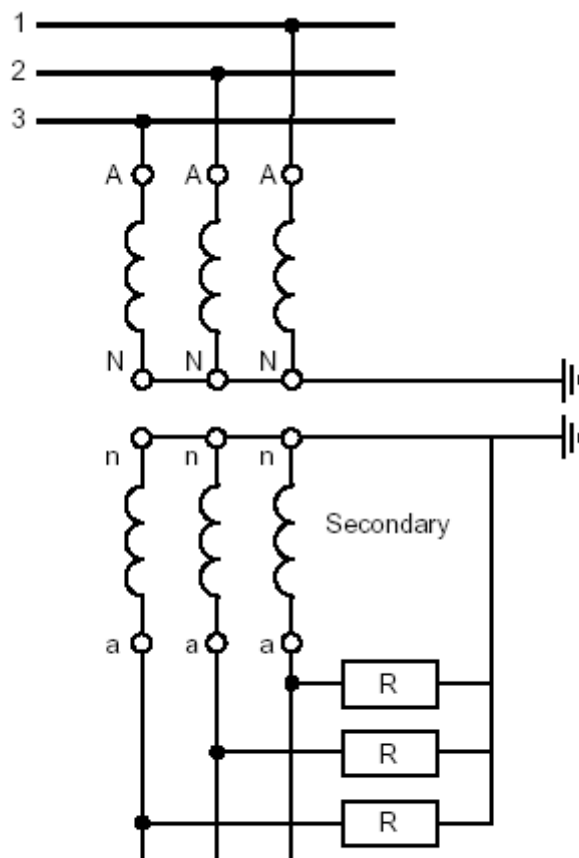

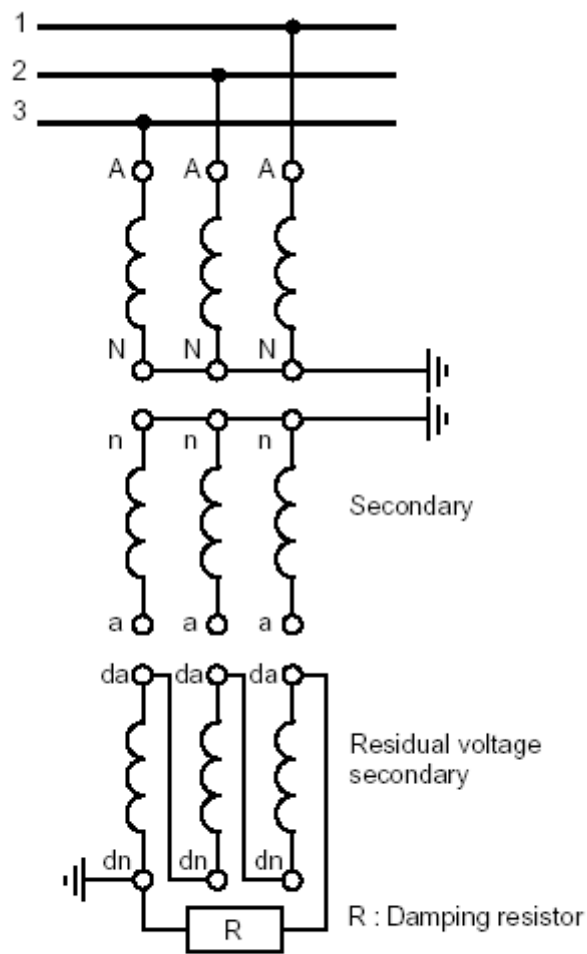
Zabránění vzniku ferorezonance:

- zvýšením ztrát v obvodu (připojení R k vinutí PTN, zvětšení zátěže transformátoru)
- zabránění vzniku nebezpečných konfigurací obvodu (např. při spínacích operacích)

Připojení R k vinutí PTN:

Fig. 11: protection device against the risk of ferroresonance for VTs with one secondary.

Fig. 12: protection device against the risk of ferroresonance for VTs with two secondaries.

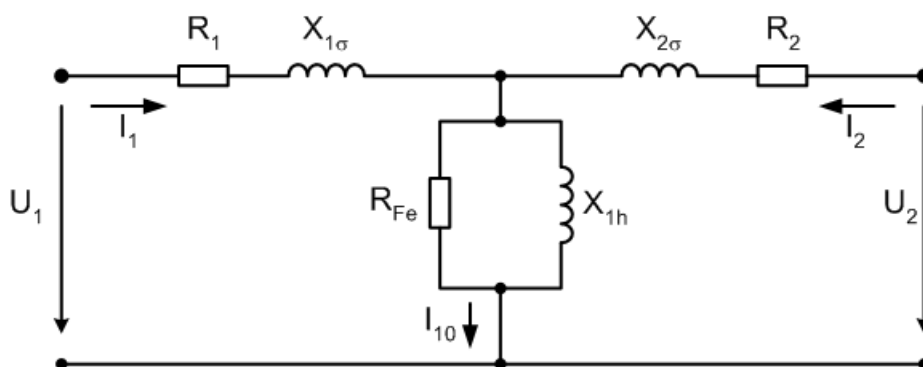
Numerické modelování ferorezonančního obvodu

- zjištění parametrů PTN, transformátoru (parametry pro náhradní schéma)
- vytvoření numerického modelu, sestavení obvodu
- výpočet

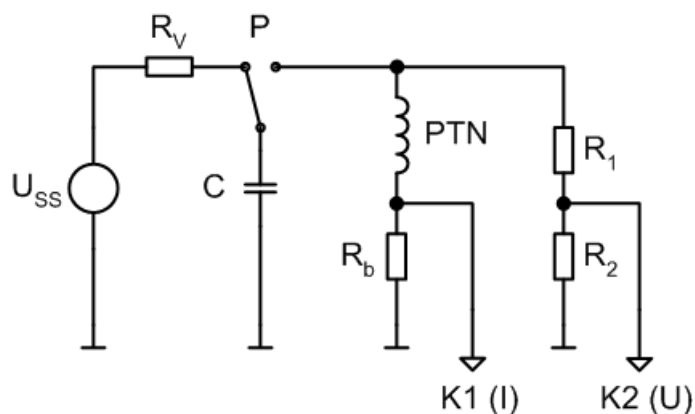
Zjištění parametrů transformátoru:

- změření magnetizační charakteristiky
- měření naprázdno, nakrátko

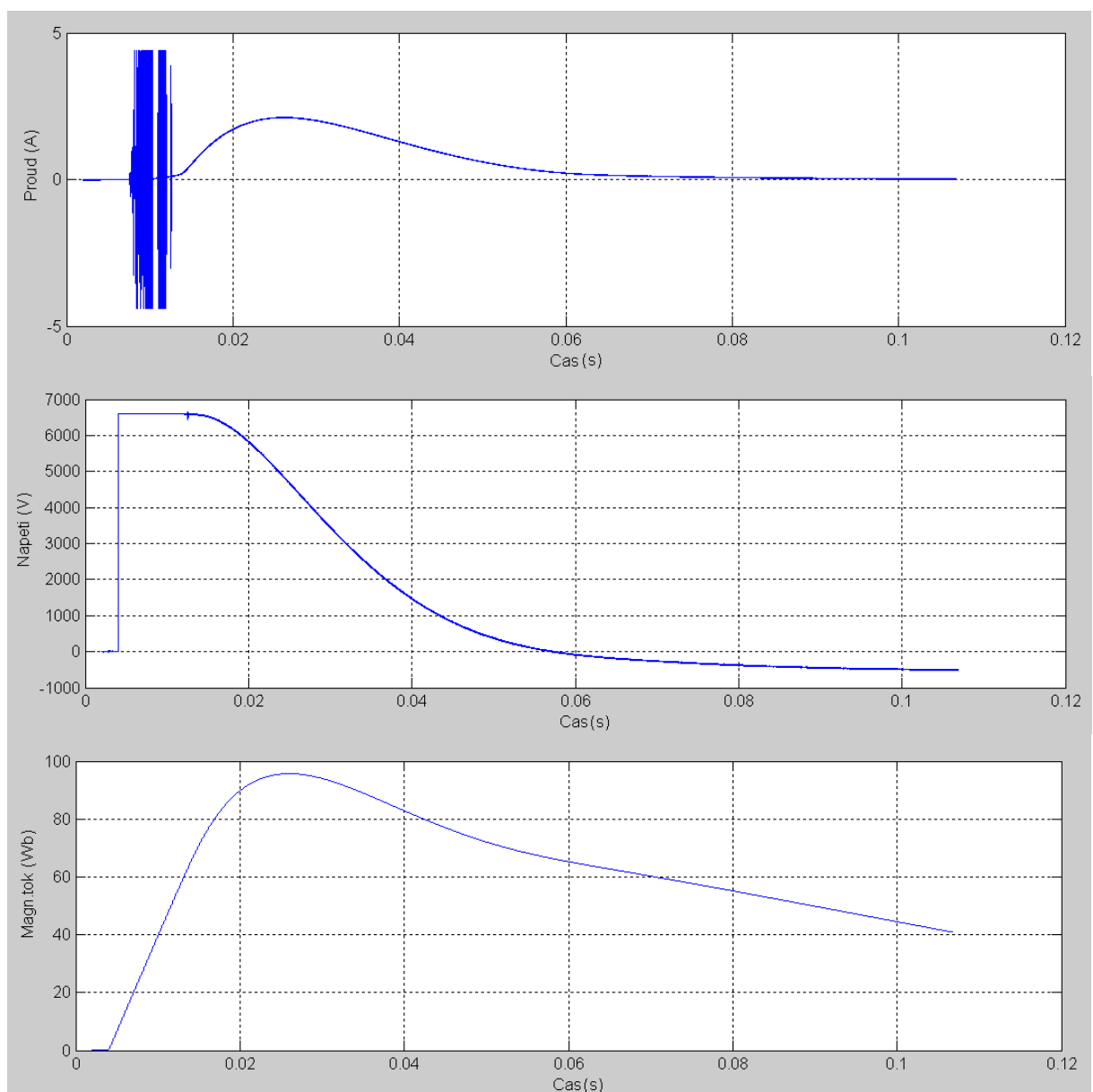
Náhradní schéma trafo:

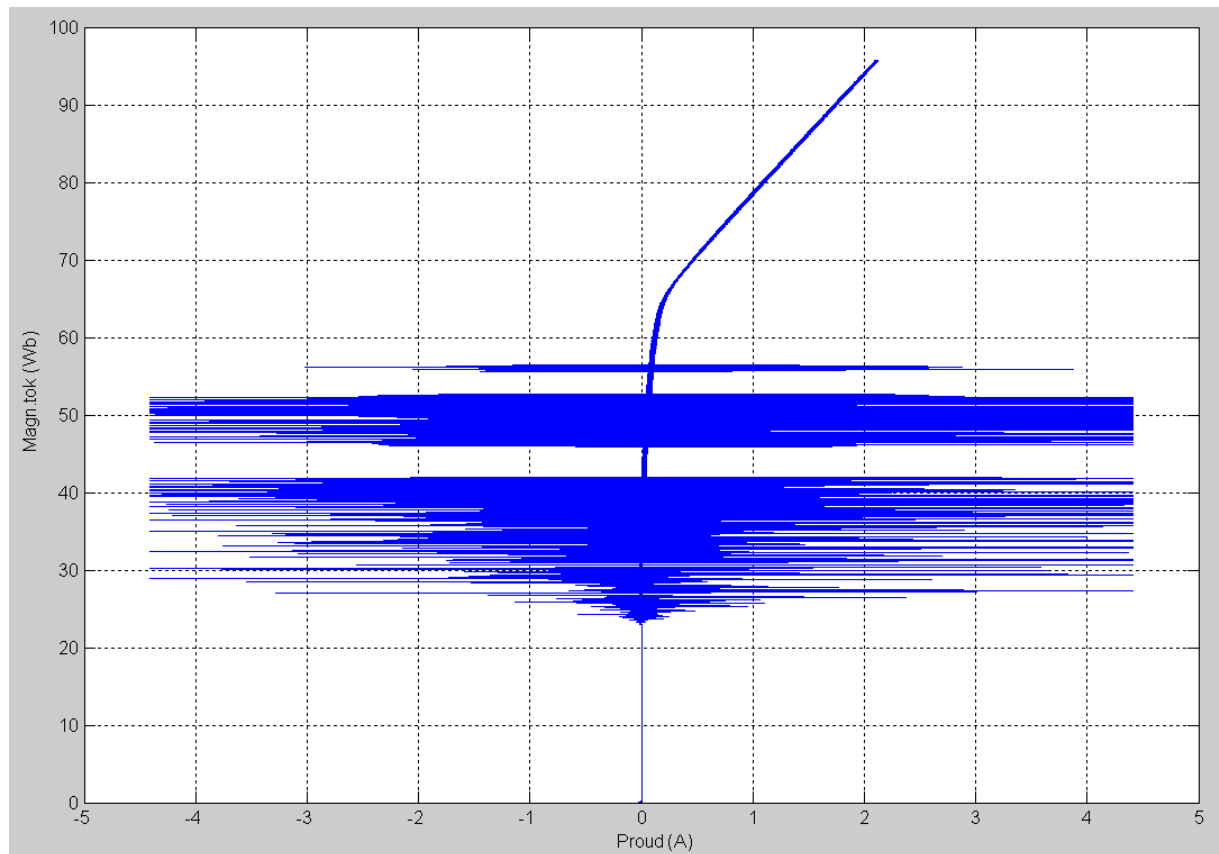
Příklad způsobu měření magnetizační charakteristiky trafo: (měření vlastních kmitů RLC)

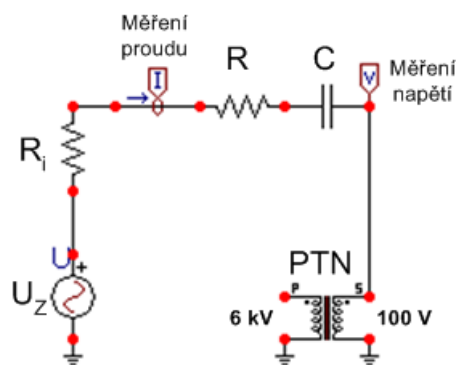
Naměřené časové průběhy napětí a proudu PTN 6 kV (při měření vlastních kmitů RLC obvodu)
+ vypočítaný časový průběh magnetického toku (integrací průběhu napětí na PTN)

Výsledná magnetizační charakteristika PTN 6 kV:

Vytvoření numerického modelu:
(např. v programu ATP)

Příklad dosazení změřených hodnot prvků náhradního schématu transformátoru do modelu PTN 6 kV:

Component: TRAF0_S

Attributes | Characteristic

DATA	VALUE
Rmag	5300000
Rp	2048
Lp	4580
Vrp	6
Rs	0.5
Ls	1.27
Vrs	0.1
RMS	0

NODE	PHASE	NAME
P1	1	
P2	1	
S1	1	
S2	1	

Group No: 0 Label:

Comment:

Output

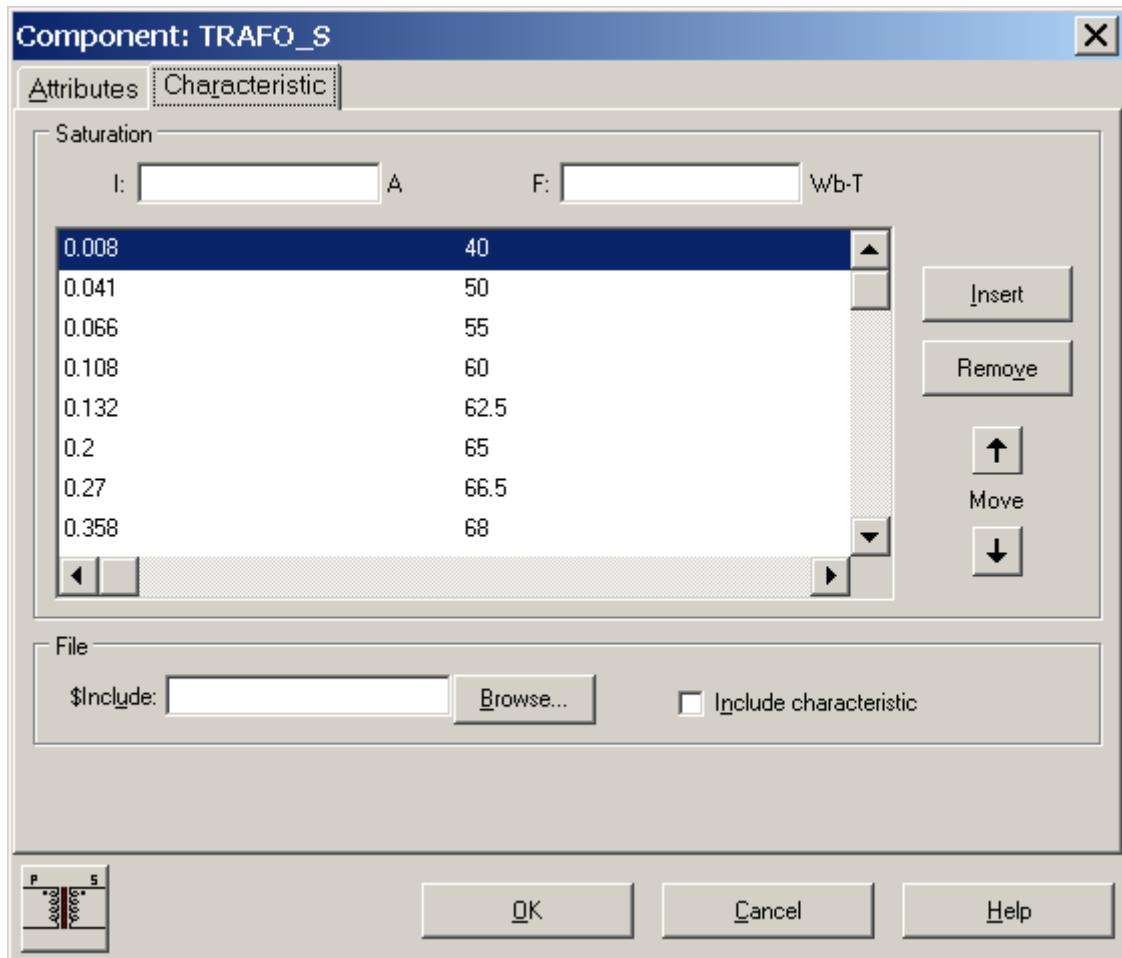
Current Voltage Curr&Volt Power&Energy

Hide Lock

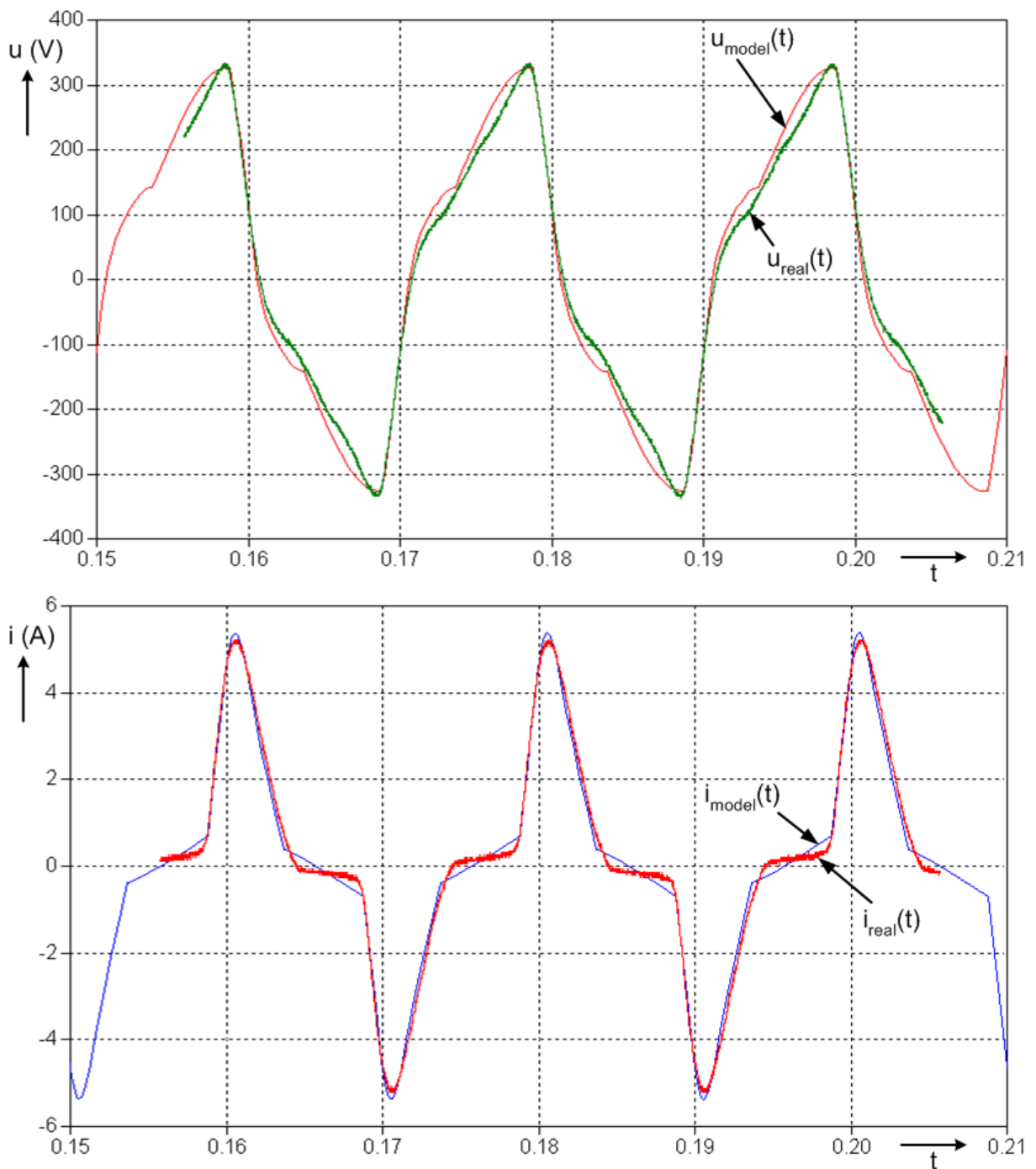
OK Cancel Help

Příklad dosazení vybraných bodů
změřené magnetizační
charakteristiky transformátoru do
modelu PTN 6 kV:

Příklad výpočtu (v programu ATP)
průběhů napětí a proudu PTN 6 kV
(veličiny s indexy „model“) a
porovnání se změřenými hodnotami
(veličiny s indexy „real“):

Při hledání dalších informací o ferorezonanci doporučuji použít některý z webových vyhledávačů;

klíčové slovo: ferroresonance